יועז הנדל • בוז'י מכיר במציאות

פרידה מפנטזיית השלום

ההערה של יצחק (בוז'י) הרצוג על כך שאין סיכוי להסכם שלום בעת הזו היא האירוע הכי דרמטי שקרה למפלגת העבודה בעשור האחרון. אחרי הבחירות האשימו את הרצוג על כך שבחר ללכת לישון במקום לעקוב אחר התוצאות. בריעבד נדמה שהוא דווקא היחיד ששומר על ערנות במפלגה. זו הפעם הראשונה מאז ימי ברק שבה מפלגת העבודה מתמודדת עם המציאות הקשה של המזרח התיכון. לראשונה מכיר אחד ממנהיגיה במגבלות השלום ולא רק במגבלות המלחמה.

היו ימים אחרים במפלגה שבנתה את המדינה. יגאל אלון היה הראשון אחרי מלחמת ששת הימים להבין שאי־אפשר לחזור לקו הגבול הישן. הוא הבין היטב שהסכם שלום עם הפלסטינים שונה מתכנון שלום עם עמים ערביים בעלי גבול טופוגרפי מובהק, ולכן תיכנן הפרדה פנימית שמשמעותה סיפוח חלקים גדולים מהשטח ועל השאר שליטה ירדנית. ישראל גלילי, ששימש כיו"ר ועדת ההתיישבות (בניגוד לוועדת השרים נוסח פולישוק שהוקמה אתמול), בנה יישובים על פי הקווים שאלון שירטט. רבין, שמצא את עצמו מקדם הסכמי ביניים, הקפיד לומר שלא יסכים למדינה פלסטינית בגבולות 1967. ולבסוף, אהוד ברק אחרי קמפ־דיוויד וההצעה הנדיבה שהניח על השולחן היה זה שאמר בקול ברור שאין עם מי לעשות שלום.

היה באנשים האלה משהו שאפיין את ישראל הישנה ומפלגת העבודה על הטוב ועל הרע. היה בהם את רעיון השלום עם החבילה כולה של תפילות רצון ושירים מרגשים, ובאותו הזמן היד הנחושה על הנשק. רבין השתמש באמצעים כמו הגליה והריסת בתים בקצב שאף ממשלת ימין לא תעז לנקוט היום. הוא דיבר על שלום והפעיל כוח, כי ידע שגם לדיבורים יש מגבלות.

את כל אלה מפלגת העבודה של העשור האחרון נטשה. במקום להתמודד עם המציאות שבה אין הסכם, המשיכו למלמל מנטרות על חיפוש ורצון טוב. היו שהעלימו את הצד המדיני והתעסקו בכלכלה, היו שהבליטו את השאיפות למשהו שלא קיים. כך או כך, בשורה התחתונה: מצנע, פרץ ויחימוביץ' הפסידו את היכולת לייצר אלטרנטיבה. לא בגלל חיסול המנהיגים המהיר, אלא בגלל חיסול הרעיון החלופי לאין הסכם.

ומה לגבי הליכוד, תשאלו. גם הוא כמו מפלגת העבודה מבטיח כבר זמן רב הבטחות שאין לו שום סיכוי לקיים. החל מהכרעת החמאס שנתניהו הבטיח וכלה במדיניות ימין ברורה (שכפי שאפשר ללמוד ממקרה הבתים בחברון, שהדבר היחיד שברור בו הוא שאין כל הבדל בינו לבין מדיניות של ממשלות אחרות). כן, גם הליכוד מכיר במגבלות המציאות ובאותו זמן מבטיח לשם ההבטחה.

ההבדל בין הליכוד לעבודה, בין המצע המדיני המופרך של העבודה לבין המצע המדיני שלא קיים בליכוד, בין ביבי לבוז'י הוא האמונה. בעבודה דורשים מהבוחרים אמונה בנס שבו הפלסטינים יהפכו שותפים, בליכוד מבקשים מהבוחרים אמונה שאחרים יהיו גרועים יותר. אמונה במה שרואים בעיניים.

בחזרה להרצוג: המתקפה נגדו על כך שאמר שאי־אפשר להשיג שלום בעת הזו, מלמדת על הקושי להתמודד בעולם הרעיונות הפוליטיים. מבקריו מעדיפים שישקר ויבטיח שרק יתנו לו את המנדט וישימו אותו בחדר עם אבו־מאזן, והוא יביא שלום. שיאמר מה שירצה, ובלבד לא את האמת.

אין לי דבר עם מפלגת העבודה. מגיל צעיר אני מצביע נגדה, ובכל זאת אני מעוניין לראות אותה חוזרת למסלול העימות הפוליטי. למה? כי הבהרת עמדות של אנשיה על דרכם מול רשות פלסטינית שמסיתה לטרור, מול עם שאין בו שום רצון או יכולת לחתום על הסכמים, תחייב גם את הליכוד להבהרת עמדות. הוויכוח השטוח של השנים האחרונות ייעלם אם נדע מה מציעה כל מפלגה בתחום המדיני. אם הרצוג לא יירתע, הוא יהיה הראשון מזה שנים שיעצב שיח פוליטי כמנהיג מפלגת העבודה ולא ייגרר אחריו. ■

המתקפה נגד הרצוג על כך שאמר שאי־אפשר להשיג שלום בעת הזו, מלמדת על הקושי להתמודד בעולם הרעיונות הפוליטיים. מבקריו מעדיפים שישקר ויבטיח שאם יתנו לו את המנדט וישימו אותו בחדר עם אבו־מאזן, יביא שלום. שיאמר מה שירצה, רק לא את האמת